

3.8.2020

EOAK/4237/2020

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Anu Rita

LUONNOS HALLITUKSEN ESITYKSEKSI EDUSKUNNALLE LAEIKSI VANKEUSLAIN JA TUTKINTAVANKEUSLAIN TUPAKOINTIA KOSKEVIEN SÄÄNNÖSTEN MUUTTAMISESTA

Oikeusministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi vankeuslain ja tutkintavankeuslain tupakointia koskevien säännösten muuttamisesta.

Olen 14.4.2020 antanut samaa asiaa koskevasta oikeusministeriön arviomuistiosta lausunnon (EOAK/2037/2020). Tätä ennen olen ottanut kantaa nykyiseen sääntelyyn ja esittänyt lainsäädännön täsmentämistä päätöksessäni 30.10.2019 (EOAK/5349/2019).

Oikeusministeriö on hallituksen esitysluonnoksen laatiessaan ottanut huomioon päätöksessäni ja aiemmassa lausunnossani toteamani. Pidän esitysluonnosta perusteltuna. Minulla ei seuraavia yksityiskohtia lukuun ottamatta ole lausuttavaa esitysluonnoksesta.

Kuten esitysluonnoksessa kerrotaan, avolaitoksissa on vakiintunut käytäntö, että vangit voiva tupakoida ulkona. Avolaitosten täydelliselle tupakointikiellolle ei katsota olevan vastaavia perusteita kuin suljetuissa laitoksissa. Tupakointimahdollisuus avolaitoksissa on tarkoitus säilyttää ennallaan, mutta selvyuden vuoksi siitä ehdotetaan säännöstä vankeuslakiin. Minulla ei ole tästä huomautettavaa.

Avolaitoksissa vankien liikkumisaluetta ja -aikoja säännellään vankilan järjestyssäännöllä, mahdollisesti sen karttaliitteellä ja päiväjärjestyksellä. Käsittääkseni vankien edellytetään yleensä yöaikaan olevan asuinhuoneessaan tai ainakin asuinrakennuksen sisätiloissa. Jos näin on, tämä tarkoittanee käytännössä sitä, että myöskään tupakointi ulkona olevalla tupakointipaikalla ei ole sallittua sinä aikana, kun vangin tulee pysytellä sisätiloissa. Kiinnitän oikeusministeriön huomiota siihen, onko säädösperusta liikkumisrajoituksesta aiheutuvan yöaikaisen tupakoinnin estymiselle riittävän selvä ja onko sääntelyn taso tällä hetkellä riittävän korkea, vai tulisiko sääntelyä vielä täsmentää tupakoinnin estymiseen johtavien liikkumisrajoitusten osalta. Kiinnitän ministeriön huomiota myös yleisemmin siihen, että vankeuslain 15 luvun 1 §:n mukaan vankilan järjestyssääntö sisältää tarkempia määräyksiä muun muassa vankilan alueella liikkumisesta ja tilojen lukittuna pitämisestä, mutta tietääkseni tämän kaltaisia seikkoja on myös ainakin avolaitosten päiväjärjestyksissä.

Esitysluonnoksen mukaan Rikosseuraamuslaitoksen ja Vankiterveydenhuollon yksikön tulisi jatkossa järjestää tupakoinnin lopettamisen tukitoimet ja nikotiinikorvaustuotteiden jakaminen vangeille. Esitysluonnoksessa todetaan, että käytännössä kaikille tupakoinnin lopettaville vangeille olisi tarjottava käypä hoito -suosituksen mukaisesti nikotiinikorvaustuotteita. Pidän tätä perusteltuna.

Korvaushoitovalmisteiden osalta ei kuitenkaan ole tarkemmin pohdittu, liittyykö niiden tarjoamiseen joitakin määrällisiä tai ajallisia rajoituksia ja jos liittyy, kuka ja millä perusteella päättää, kuinka suuri määrä ja kuinka pitkäksi aikaa vangille tarjotaan korvaushoitovalmisteita, vai onko tarkoitus, että vanki saa niitä aina pyytämällään tavalla. Jos saatavuutta on tarkoitus jollakin tavoin rajoittaa, asiaa ja siihen liittyvää mahdollista sääntelytarvetta tulisi nähdäkseni tarkemmin selvittää hallituksen esityksessä. Jos vieroittautumisen avuksi on tarpeen antaa lääkehoitoa reseptilääkkeillä, kuten käsittääkseni joskus voi olla, vieroituslääkkeistä päättää Vankiterveydenhuollon yksikkö, kuten muustakin hoidosta. Päättääkö Vankiterveydenhuollon yksikkö nikotiinikorvausvalmisteiden antamisesta siinäkin tapauksessa, että kyseessä on tuote, jota myydään myös muualla kuin apteekeissa?

Kiinnitän huomiota vielä siihen, onko tarkoitus tukea suljetusta vankilasta avolaitokseen siirtyvien vankien tupakoimattomuuden jatkumista. Mitä nämä mahdolliset tukitoimet sisältäisivät? Entä tarjottaisiinko niitä myös suoraan avolaitokseen rangaistustaan suorittamaan saapuville vangeille?